

GOSPODARSKI LIST

Glasilo c. kr. kmetijskega društva v Gorici.

Ureduje: Ernest Klavžar.

„Gospodarski List“ izhaja vsaki mesec enkrat na celi pōli; udje c. kr. kmetijskega društva ga dobivajo brezplačno; za vse druge pa stane na leto 1 gld. 20 kr. — Naročnina naj se pošilja c. kr. kmetijskemu društvu, dopisi pa odgovornemu uredniku. Rokopisi se ne vračajo.

Št. 4.

V Gorici 26. maja 1895.

Leto XIV.

TRTNA BOLEZEN

**imenovana Antraknoza ali črne koze,
in kako jej pridemo v okom.**

Sp. Ivan Bolle,

ravnatelj c. kr. kemično-kmetijskega poskušališča v Gorici in v Splitu.

Črne koze ali antraknoza, kakor imenujejo v noveji dobi to bolezen, je občno razširjena po vinorodnih deželah in pozuali in popisovali so jo uže v starodavnih časih.

Ona napada popje, liste, omlaje in grozde ves čas trtne rašče in prizadeva znamenito škodo.

Pri nas se je ta bolezen prikazala v zadnjih dvajsetih letih uže večkrat in je v preteklem letu v nekaterih krajih silno kvar naredila na posameznih trtnih vrstah.

Mnogi vinogradniki poznajo prav dobro znamenja te boleznii in jo znajo tudi preganjati. Vendar pa se menda ne motimo, ko sodimo, da večina naših trtorejcev ni zadostno podučena ne o boleznii sami, niti o sredstvih, ki se rabijo proti njej. Največ je takih, ki se je zavedajo uže prepozno; mnogi jo vidijo, spoznavajo škodo, pa se ne lotijo o pravem času primernih sredstev v obrambo napadenih trt.

Zato hočemo tu kratko popisati bolezen in s podobami razkazati, kako se prikazuje in razvija in razložiti tudi načine, po katerih obvarujemo vinograde škode, ki jim preti po njej.

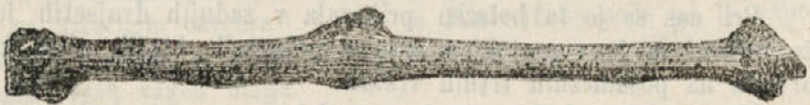
Pod. 1.

Mladika *a* napadena od črnih koz z rujavimi pegami, z ogoljenim zgornjim poganjkom in vilicami tudi napadenimi od bolezní, *c* spodnji poganjek, komaj odprt je uže bolen, kakor tudi jeden list zgrbančen; *b* novi popek še zdrav; mladiki na levo vidimo nje poprečni presek bolen.

Meseca maja in junija prikazujejo se na mladikah bolne trte majhne pegice kakor okroglaste pikice, rujavo-črne, nepravilno razsute po mladiki, navadno pa jih je največ pri členu (internodiju) in prav posebno blizo mesta, kjer se mladika zadnjega leta odvaja od starega lesu. V deževnem ali vlažnem vremenu množé se te pegice in se naglo povečujejo in sicer bolj po dolgič ob mladiki, kakor na široko, tako da postajajo pege s početka več ali manj oble, potem pa nepravilniše in podolgljate. Te pege ali madeži kažejo kmalu v svoji sredini sivo rožnato barvo in potem postane tudi njih zvonanji rob močno rudeče-rujav, katera barva se polagoma zgublja v zelenji zdravega dela mladike. Podobi 1 in 2.

Površina teh peg, oziroma lubad, ki je nekoliko vzdignena v primeri z ostalim delom mladike, razcepa se naglo na sivem središčnem delu, takó da tu zakrite tanke niti ostanejo gole.

Mladika ima tedaj rujavo obrobljene, izbočene madeže z izdobljenim središčem, tako nekako kakor rane ali odprte bulice črnih kozá, zato je ta bolezen dobila med narodom tako prikladno ime.

Pod. 2.

Mladika obsuta z malimi pikastimi pegicami začetkom bolezní.

Odprte izdobljine teh bulice se povečujejo če dalje bolj in presegajo včasih celó polovico mladikine debelosti; množé in spoječ se druga z drugo napadajo globoko [več ali manj popja, ki zaradi tega

ravno takrat zaostaja v rašči, ko bi se moralo najbujneje nazvijati, (Podoba 3).

Pod. 4.
Mladika uže
ranjena od čr-
nih koz.

Pod. 3.

Mladika z dobro vidljivimi pegami, ki so prouzročene po črnih kozah.

Tako ranjene mladike ostajajo revne, s kratkimi internodiji, ter posute z rujavimi pegami, kakor bi bile ožgane; njih vršiči se pogostoma posušé, pa nove mladike izpahnjejo iz internodijev, koje zopet napade bolezen. To zamore trajati tako do jeseni. (Pod. 1 in 2).

Navadno pa preneha bolezen v topli in suhi dobi (poleti) in takrat mladike lahko dozore in se odrevene kakor zdrave; rane pa ostanejo vedno odprte in se kažejo tako, kakor znamenja, ki jih je pustila toča na potolčeni mladiki. (Pod. 4 in 5).

Na trtnih listih, katere je napala bolezen, vidimo tudi nekake karakteristične spremembe; oni so manjši od zdravih in njih barva vleče na rumeno; njihovo površje je nepravilno zgrbančeno ali spogneno in volnasto, z močno izpilenimi robovi, kakoršne ima kopriva. Črno-rumene pege so nepravilno posute po peclju, po rebrih in po listu samem, a na tem so bolj očitne. S početka so majhne in enake onim, ki se pojavljajo na mladikah, naraščajo navadno le malo ter ostajajo več ali manj okrogle. Malo po tem, ko je osivel središnji del, posuši se, odpade in na dotičnem mestu ostane lukinja. List ostane luknjičast, kakor bi bil izgrižen od žuželk.

Luknjice pa so obdane od oskih rujavih robov, ki odgovarjajo dotičnim madežem. Kozavo listje pa ne odpada, kakor ono prizadeto po Peronospori, mariveč ostane na trti do jeseni. (Podoba 6)

Pod. 5.
Mladika glo-
boko rakava
vsled črnih
koz.

Črne koze napadajo tudi grozdje, hitro ko se zarodi in pozneje. Napadeni grozdjiči, nežni peclji in cvet kažejo prav majhne črnorjavne pegice, pogostoma podolgljate oblike, kakor bi bili opraskani. Grozd se ne more razviti, ostane majhen, cvetje ali drobno jagodičje mu odpade, in slednjič obvisi na trti samo še gola hladistina, ki se potem tudi posuši. (Podoba 7).

Podoba 6.

List napaden od črnih koz s pegami luknjicami.

kožé, so prouzročene od zajedave glivice, ki se znanstveno zove *Sphaceloma ampelinum* (de Bary); nje rastlinski del (mycelium) živi v notranji trtni tkanini t. j. v mladikah, listih, grozdih, ki so vsled tega pokvarjeni.

Plodila te zajedalke — konidija ali letni trosi — prodirajo iz napadenih tkanin skozi razpokline one sive mrenice, katera je sredi vsake pege. Ti letni trosi se zarodé od meseca maja do jeseni v velikem številu in razširjajo bolezen ves čas, ko rase trta.

V jeseni razvije ta zajedalka drugih plodil v obliki prav

Ako se bolezen pojavi kasneje, na primer takrat, ko so jagode uže debele kakor grah, narasejo pegice lahko do treh in več milimetrov. Okuženi del pa se ne razvije več, tako da je jagoda nepravilna, pohabljena. (Podoba 8).

Ko jame grozdje zoreti; razpocajo lahko napadene jagode ter razkrijejo svoje pečke, kakor se godi pri grozdju, ki je napadeno od trtne bolezni (Oidium).

Vse te karakteristične spremembe, po katerih spoznavamo antraknozo ali trtne

majhnih ošpičenih črnih žakljic, v katerih so zaprti *piknidi* ali zimski trosi; ti kalé še le v naslednji pomladi, če sti toplota in vlažnost vgodni njihovemu razvoju.

Te žakljice, podobne črnim pikam, zapazujemo s povečšalom okoli rujavih robov uže razpocanih peg; oni vstrajajo celo zimo.

Bolezen ne prizanaša nobeni naših domačih trt, napada pa nekatere vrste silovitejše, kakor Muškát, Avgustano, Malvazijo, Pikolit, črno Portugalko, modro Frankinjo Carmenet, Cot ali Malbec, Rizling, Chasselas. Glivica je včasih tako pogubna, da lahko pokonča ne samo ves pridelek, ampak celó trto v dveh letih. Dokler še niso znali preganjati in zdraviti te bolezni, morali so v nekaterih pokrajinah, kjer se je v ugodnih razmerah naglo razvijala zajedalka, kar naravnost popustiti obdelovanje nekaterih cenjenih trtnih vrst, kakor modre Frankinje in Portugalko.

Amerikanske trte, posebno pa one za neposrednje pridelovanje, trpé tudi vsled te bolezni; najraje se prijema Jaqueza; samo Riparija, Rupestris in Berlandieri so se do zdaj znale ogibati napadov pogubne zajedalke.

Pod. 8.

Okužene jagode.

Vse kar koli pospešuje razvoj zajedavih gliv, n. pr. deževno vreme, lega v nepredornih in vlažnih zemljiščih, ki so slabo prezračena in kjer so pogoste rose, plitev vinograd in poln plevela, pekoče solnce za meglenim in deževnim vremenom in za tem zopet solnce, vse to pospešuje tudi to bolezen in jej daja večjo moč; nasprotno pa jo more trajno suho vreme ustaviti in v visokih legah in suhih zemljiščih ne okužuje in ne poškoduje niti tistih trtnih vrst, katere so v nižinah najhuje napadene.

Pod. 7.

a. grozd napaden od črnih koz, d. gola hlantina.

Do zdaj ni znano nobeno sredstvo, s katerim bi se mogla napadena trta v dobi svoje rasti uspešno obraniti te bolezni. Pomagati si moramo samo s preservativnimi, to je, s takimi pripomočki, kateri odvrtačo uzroke ali pa zmanjšujejo učinke ali nasledke bolezni.

Odbirajmo za nove vinograde zračne lege, ne delajmo jih v nizinah in vlažnih zemljiščih; skrbimo, da se plevel ne zarase med trte, ker on je čestokrat kriv, da se vzdržuje vlažen in pokvarjen zrak med njimi; z obilnim gnojenjem dosežemo, da bodo trte bujniše rasle, in slednjič sadimo take trtne vrste, o katerih vemo, da se jih bolezen ne loti tako rada v naših krajih; pri tem pa pazimo posebno na to, da sadimo čisto zdrave kolči ali bilfe, na katerih ni videti znamenj kozavosti *).

Ako se je bolezen uže pojavila v vinogradu, dasi v mali meri, treba zabraniti, da se ne ponovi v prihodnjem letu, kajti tedaj nastopi lahko močnejše. V ta namen je preskrbeti poprej, kakor se začne sok gibati v trti in sicer treba bolezen v kalu zadušiti, to je uničiti plodila zajedavih glivic prej, nego jamejo kaliti; kajti takrat deluje tekoči lek, o katerem hočemo zdaj govoriti, najzanesljiveje proti trosom *Sphacelome*.

Ta lek se napravlja tako-le:

V leseni posodi — vedru, kadi ali čeburu — napraviti je raztoplino zelene galice ali železnega vitrijola: V sto litrov vode denemo 10 kilogramov zelene galice in mešamo to tako dolgo, da se vitrijolovi kristali popolnoma raztopé; potem prilijemo tej raztoplini 10 kilogramov, ali 6 litrov angleške žveplene kisline; toda kislino treba viliti v raztoplino in ne narobe, to je, ne vlivati vode na žvepleno kislino, da nas ta ne poškrupi in ne opeče. Kislino moramo počasi iz steklenice vlivati v leseno posodo in v njej z leseno palico neprenehoma mešati raztoplino.

Praden namažemo trte, moramo jih obrezati in ostrgati jim stari lub bodisi z rokavico iz železne žice (drata), ali s kovinsko ščetko, ali pa s koščekom kože, da ne ranimo roke, če dalje časa delamo. Trto treba skrbniše ostrgati na tistem konci, kjer poganjajo zarod noseče mladike.

*) Če prav ne moremo drugače, nego da sadimo kolči ali bilfe, ki so bile v poprejšnjem letu napadene od antraknoze, treba, da jih namažemo z raztoplino železnega vitrijola, kakor je popisano tu spodej.

Mazanje opravljamo s priprostim, 5 centimetrov debelim čopičem. Še bolje je skoro, če si sami napravimo čopič iz cunj skupaj zvutih in pritrjenih na lesen roč; pri delu pa moramo čopič tako držati, da nam ne bo kapala tekočina na roko, kajti posebno na opraskani ali drugače ranjeni roki bi nas to zelo peklo. Če se pa okapamo in čutimo nasledke, operimo hitro roko z lugom in potem je namažimo z oljem ali z mastjo. Naj bolje je pa, če si namažemo roki z oljem ali z mastjo še prej, ko se lotimo dela. Ker si je pri tem delu lahko pokvariti obleko, oblecimo, kar imamo obrabljenega, da se obvarujemo škode.

S čopičem namažimo najprej najviše mladike, potem nadaljujmo delo navzdol proti steblu, a ustavimo se z namočenim čopičem nekoliko dalje časa tam, kjer izraščajo mladike iz debla, da se dobro napijejo bolj zgrbančeni trtni deli. Akopram se glivica ne prime starega lesu, je vendar koristno, da ga namažemo, ker se morda v razpoklinah njegovega luba zadržujejo drobtince bolnega listja, iz katerih se pomladi lahko zopet izcimi bolezen.

Kakor smo uže omenili, je najugodnejši čas, da se namažejo bolne trte, kakih 15 do 20 dni prej, kakor se napne in odpre popje; prav za prav smo dosegli najboljši uspeh, ko smo namazali trte prav takrat, ko je napeto popje pahnilo vun tisto volno, katera se prikazuje neposrednje pred lističi. Mazanje v tej dobi lahko za en teden ali dva ustavi raščo; a pozneje dohiti trta, kar je zamudila, tako da se o cvetju ali malo pozneje ne pozna razločka gledé razvoja mladik med zdravo in zdravljeno trto.

Nekateri francoski vinogradniki se poslužujejo tega kasnega ravnjanja, da se uspešno obranijo mraza in slane, ki navadno napadata neke rane trtne vrste ali vinograde, ki so po svoji legi podvrženi tem neizgodam.

Nekoliko dni po končanem mazanju, dobé stebila in mladike črno-rujavo barvo, ki se ohrani dolgo časa. Na take trte ne zlezejo polži, kateri naredé včasih znamenito škodo s tem, da ogrizejo mlade poganjke. Tekočina iz zelene galice pokonča tudi razne škodljive mrčese, kateri imajo pod trtnim lubom svojo zalego.

Listi namazanih trt so bolj živo zeleni od onih zdravih trt in to nam dokazuje, da jih je zdravilo okrepčalo. Takih listov, pa tudi dotičnih trt in grozdov ne napadajo črne koze, ali pa se jih lotijo tako neznatno, da ni po njih nobenih zlih nasledkov.

S kratka, popisano zdravilo zavaruje trte popolnoma proti poškodovanju po zajedavi glivici, ne da bi kaj škodilo popju ali trtni rašči. Pri vsem tem je mogoče, da se v kakem letu in v gotovih legah, ki so razvoju bolezni zelo ugodne, ali pa na takih trtah, katere so jej močno podvržene, — zlasti če nismo namazali trt o pravem času, — antraknoza zopet precej močno prikaže in da naredi škodo v vinogradih.

V takih primerljajih naj se enako ravnanje ponovi v naslednjem letu, to je, namažejo naj se trte z isto tekočino prvokrat 25 ali 30 dni pred zgorej navédeno normalno dobo, preden se namreč napue popje in potem še enkrat 8 ali 10 dni kasneje *).

Toda navadno zadostuje, da namažemo trte enkrat, a takrat skrbno in o pravem času.

Lek in delo nas staneta prav malo **) in se izplačata obilno v dvojnem oziru: Ohranita nam sad in trto, katera bi drugače ali v malo letih poginila, ali pa revna ostala in malo grozdja rodila.

Razumni trtorejci vseh dežel in nekateri tudi pri nas so uvedli mazanje trt z raztoplino žveplene kisline in zelene galice med navadna dela, katera opravljajo vsako leto v svojih vinogradih, da se obvarujejo s tem znamenite škode, katero bi jim lahko prizadele črne kože (antraknoza).

V zadnjih letih je ta bolezen naredila precej škode v mnogoterih naših vinogradih v nižavi in po brdih, seveda tam, kjer se niso brigali za mazanje. Zato priporočamo vinogradnikom, naj nikar ne opuščajo zdravljenja trt, koje je znanstveno in po mnogih skušnjah spoznano zanesljivo uspešnim.

*) Na Francoskem in tudi v Algeriji so popolnoma zatrli antraknozo celó na takih trtah, katere je kljubu zdravljenja z železnim vitrijolom napadala ta bolezen. Rabili so v ta namen 10 odstotno raztoplino angleške žveplene kisline. Ker so delo opravljali takrat, ko je bilo popje uže napeto, pognalo je ono nad 15 dni pozneje, kakor po navadi, a trta ni trpela vsled tega nobene škode in tudi noben popek ni bil pokončan. Mi svetujemo dodatek 2% zelene galice, ker po njej počrni namazano površje in po tem se spozna, ali je bilo namazanje popolno ali ne; če ni bilo, ponovi se delo še enkrat na tistih mestih, katera še niso namazana. Ta dodatek obvaruje tudi trte dolgo časa polžev in drugih žuželk, ki se rade prikazujejo na trtah, kadar začnejo zeleneti.

**) Zdravilo stane okoli 3 gld., delo pa 5 do 6 gld. za vsak hektar vinograda.

Mlekarstvo in sirarstvo na Tolminskem.

Gotovo bo zanimalo čast. člane našega društva in druge čitatelje, pozvedeti, kako je po zadnjem poročilu, katero smo objavili v lanskem letniku, napredovalo mlekarstvo in sirarstvo v naših gorskih okrajih. Zato priobčujemo tu nespremenjeno poročilo, kakoršno je podal potovalni učitelj g. Jos. Leban o svojem delovanji in poučevanji in pa o posameznih mlekarskih društvih:

Moje delovanje in poučevanje.

Potovati in urejati mlekarstva in sirarska društva, koja spadajo v moj delokrog, sem začel 1. oktobra 1894. Hitro začetkom pričel sem z urejanjem. Do sedaj je ustanovljenih devetnajst takih društev. Želeti bi le bilo, da bi imelo vsako lastne prostore, ker le takó bi jim bilo mogoče uspešno napredovati v mlekarstvu in sirarstvu. Tu naj tudi povem, da naj se vsako društvo, koje hoče gledé svojih prostorov ukreniti kaj novega, obrne do mene, da mu podam potrebnih podatkov. Kar zadeva moje poučevanje, sporočiti mi je v prvi vrsti, da sem društvom glede ravnanja z mlekom in gledé pripravljanja sira in surovega masla dal vse podatke, kojih je treba, da sta maslo in sir dobra. Povsod in vedno sem posebno poudarjal čiščenje posod in sicer opiranje in izmivanje njihovo s čisto, frišno vodo in sušenje na zraku. Poudarjal sem nadalje, da naj se ne rabijo ene in iste posode za sladko in kisló mleko. Onim, ki napravljajo sirišče sami, povedal sem, kako se najboljše in najuspešneje napravlja, in jih ob enem opomnil, da bi se sirišče, koje ni prav napravljenó, dalo v preiskavo. Učil sem tudi, kaj in kako je treba delati, da se napravi polno-masten sir. Vseh devetnajst društev posetil sem po dvakrat in trikrat in upati smem, da ne zastoj, ker sirarski mojstri so se, hvala jim zato, z radovoljnostjo in zadovoljnostjo pokorili mojim naukom. Da se pa ne vrši še vse, kakor bi se moralo, kriva je ali nedostatnost prostorov, ali pa da posamezna društva sploh nimajo primernih prostorov in v to se obračam do slavnega c. kr. kmetijskega društva goriškega in do pristojnih oblastev, da blagovolé izprošiti društvom izdatnih podpor za zgradbo in vredbo po vsem

povoljnih prostorov, v katerih se bo mogla mlekarska in sirarska obrt v naprednem duhu in sploh tako uspešno opravljati in razvijati, da postane zanesljiv vir blagostanja.

Poročilo o posameznih društvih.

Kozarišče — županija Volče.

Delovanje je pričelo z novembrom leta 1894 in trajalo do konca aprila l. 1895. Društveniki do donašali do 300 litrov mleka na dan. Mojster Ivan Kavčič izdeloval je vse pravilno. Surovo maslo se je prodajalo po 90 kr. kilo. Sir je prve vrste. Sirar je rabil kot sirišče domači ekstrakt in pa napihnjene telečje želodce. In reči se sme, da je to sirišče dalo izvanredno dober sir. Tu izrekam sirarju pohvalo, da se je ravnal popolnem po mojih podatkih. Tudi prostori so se po mojih podatkih uredili. Le mlekarnica je še gledé tlaka, pinje in kotla nedostatna.

Volče.

Delovanje je začelo novembra l. 1894 in trajalo do konca aprila l. 1895. Donašalo se je od 500—600 litrov mleka. Sirar Anton Jare je izdeloval surovo maslo pravilno in prodajalo se je po 90 kr. kilo. Pri napravljanju sira rabil je sirišče, domači ekstrakt, a pogrešil je, da je mleko le enkrat od 28—29 stopinj Reaumur-ja ogrel, česar se s frišnim sladkim in mladim mlekom, kakoršno ima Volče, ne dela. Glavni nedostatek tega društva je, da nima lastnega in zračnega stanovanja.

Zatolmin — županija Tolmin.

Delovanje je pričelo novembra l. 1894, trajalo bo celo leto. Donaša se po 800 litrov mleka na dan. Sirar Ivan Košuta izdeluje prav dobro surovo maslo in prodajajo ga po goldinarji kilo. Bilo bi pa še bolje, da bi bilo stanovanje vrejeno in zračno in da bi se mleko ne zastavljalo nad 36 in 48 ur. Pri napravljanju sira rabi domače sirišče in sirišče v prahu. Pogrešek je le ta, da ga prehitro solijo.

Idersko I.

Začelo se je delati meseca dec. l. 1894, delalo se je do konca avgusta l. 1895. Donašalo se je do 600 litrov. Sirar Ivan Volarič je delal dobro maslo; a bilo bi boljše, da je zračil prostore in ne kuril v njih. Sir je dober. Rabil je sirišče v prahu. Sirar je jako sposoben; želeli bi bilo pa, da se še druga oseba najme, ker sam sirar je z delom preobložen. Stanovanje ima še mnoge pomanjkljivosti.

Idrsko II. — občina Idrsko.

Začelo se je delati meseca decembra l. 1894 do konca marca l. 1895. Donašalo se je po sto litrov mleka na dan. Sirar Peter Govešek delal je prav dobro surovo maslo. Prodajalo se je po 96 kr. kilo. Pri napravljanju sira je rabil sirišče ekstrakt. Pogrešil je, da je mleko le enkrat do 28 stopinj Reaumurja grel. Skrbeti bi se moralo, da se dobi novega in veččega sirarja. Stanovanje je nedostatno.

Svino — županija Kobarid.

Začelo se je delati meseca novembra l. 1894, delalo se bode do konca avgusta l. 1895. Mleka se je donašalo od 200—300 litrov. Sirar Anton Monfreda izdeluje prav dobro surovo maslo. Prodajalo se je po 90 kr. kilo. Pri napravljanju sira rabil je domače sirišče. Stanovanje je še pomanjkljivo in trebalo bi še mnoge popravljanja.

Sužid — županija Kobarid.

Začelo se je delati meseca novembra. l. 1894, delalo se bode do avgusta tek. leta. Donaša se po 300 litrov na dan. Surovo maslo prodajalo se je po 90 kr. kilo. Bilo je dobro izdelano. Sirar je Anton Ohajak, pri napravljanju sira rabi domače sirišče. Sir je prve vrste, lep. Pomankljivost je v tem, da nimajo lastnih prostorov.

Kobarid.

Začelo se je delati mes. dec. l. 1894, delalo se bo do junija tek. leta. Sirar je Ivan Uršič. Donašalo se je do 300 litrov mleka na dan. Surovo maslo se je prodajalo po 98 kr. kilo. Bilo je prve vrste. Sir, pri katerem je rabil sirišče ekstrakt, je lep in prve vrste.

A vse bi bilo še bolje, da ima društvo lastno stanovanje, urejeno, prostorno in zračno.

Bovec.

Dela celo leto, napreduje izborna, maslo dela s centrifugalnim strojem. Prodaja se po 1 gl. 15 kr. kilo. Sirar je bil Josip Mrakič. Rabil je sirišče ekstrakt. Mlekarnico bi trebalo prenaprediti.

Trnovo — v bovškem okraju.

Začelo se je delati meseca januarija l. 1895, delalo se bo do konca junija. Donašalo se je že čez tri sto litrov mleka na dan. Surovo maslo se je prodajalo po 91 kr. kilo. Bilo je pravilno delano. Sirar Miha Kurinčič je rabil pri napravljanju sira domače sirišče. Izdeloval je pravilno. Stanovanje je še v marsičem zelo pomankljivo.

Ladri — županija Ljibušno.

Začelo se je delati meseca februarija t. l., delalo se bo do maja t. l. Donašalo se je že čez 300 litrov mleka. Sirar je Jakop Ivancič. Dela polno-masten sir in rabi domače sirišče in ekstrakt. Velike pomankljivosti kaže stanovanje, katero niti društveno ni, in je tako, da se ne more sira pravilno delati.

Volarje — županija Tolmin.

Začelo se je delati mes. januarija t. l., delalo se bo do 20. maja. Mleka se donaša do 700 litrov. Sirar Šimen Kanave dela polno-masten sir, rabi domače sirišče in ekstrakt. Prodali so ga po 50 kr. kilo. Izdeluje se dobro, imajo lastno in urejeno stanovanje.

Gabrije — županija Tolmin.

Začeli so delati mes. februarija 1895, delali so do aprila t. l. Donašalo se je po 200 litrov na dan; sir so prodali po 49 kr. kilo. Sirar Ivan Govešček rabi domače sirišče, dela izvrsten sir. Nedo-statek je, da nimajo lastnega stanovanja.

Dolje — županija Tolmin.

Začelo se je delati mes. januarija t. l., delali so do konca aprila. Surovo maslo so prodali po 96 kr. kilo. Bilo je prav dobro, a bilo bi boljše, da ni zastavljal mleka nad 48 ur. Sirar Ivan Rutar je rabil sirišče ekstrakt. Mleko za sir je le enkrat od 28 do 30 stopinj ogrel. Stanovanje in mlekarnica pomankljiva.

Zadlas — županija Tolmin.

Začelo se je delati decembra l. 1894, delalo se bode do maja. Donašali so po 300 litrov mleka na dan. Maslo so prodajali po 94 kr. kilo. Izdelavalo se je pravilno, a vendar ni prve vrste, ker je stanovanje slabo urejeno, posebno slabi so hranilni prostori za mleko. Sirar Anton Rutar rabil je sirišče ekstrakt.

Poljubin — županija Tolmin.

Delati se je začelo mes. januarja t. l., delalo se je do konca marca t. l. Donašalo se je do 400 litrov mleka na dan. Maslo ni bilo prve vrste radi neke nemarnosti iz prešlega leta in radi nedostatnosti. Meseca marca izdeloval se je polno-masten sir. Sir je prve vrste po švicarskem načinu napravljen. Sirar Andrej Kavčič rabil je sirišče-ekstrakt.

Ljubinj — županija Tolmin.

Začelo se je delati mes. februarija t. l., delali so do konca aprila t. l. Donašali so do 600 litrov mleka. Sirar Ivan Kanavec je rabil domače sirišče in ekstrakt. Izdeloval je polno masten sir. Stanovanje se je vzelo v najem in je urejeno. Sir se premalo greje in prehitro soli. Želeti bi bilo, da bi imeli lastno stanovanje.

Vrsno — županija Ljibušno.

Začeli so delati 16. aprila 1895, delali bodo do 17. junija t. l.

Smast — županija Ljibušno.

Delala se bode sedaj nova mlekarnica. Delati se je pričelo 1. maja t. l.

Leban Jožef.

Razne vesti.

Umrli društveniki. — *Baron Sikst Codelli*, grajščak v Moši, nekoliko časa deželni poslanec, naš društvenik od leta 1867, je umrl dne 5. aprila v lepej starosti 83 let.

Vitez Evgenij Giordano, od leta 1879 do 1892 ravnatelj italijanskega oddelka deželne kmetijske šole v Gorici, naš društvenik od l. 1879 in v dobi od l. 1880 do konca l. 1891 ud glavnega odbora, je umrl v Rimu dne 17. maja t. l. — N. v m. p.!

* * *

Oglase za skupno naročbo umetnih gnojil — *Thomasove žlindrine moke in Kainita* — sprejema urad našega društva še do konca julija t. l. — Dotične pogoje smo objavili v zadnji številki.

* * *

Trtne zavijače ali trtijone pokončáš, če poškropiš njihovo na trti vgnjezdene zalege z raztoplino, katero si napraviš tako-le: Raztopi 3 kilograme črnega mčila v 10 litrih gorke vode, doloži 1 1/2 kilogram perzijskega mrčesnega prahu in mešaj vse skupaj tako dolgo, dokler bo enakomerno razdeljeno; potem prilij še 90 litrov mrzle vode in poškropi zalege z drobno, varčno škropilnico. Zadete gosenčice se jamejo koj zivati in krčiti in poginejo kmalu. Če tako škropiš, pokončáš tudi najmanjše, komaj vidljive gosenčice; s trenjem ne ugonobiš skoro nikdar cele zalege. Tudi iz tabakovega izvlečka in črnega mčila si napraviš lahko mešanico, oziroma raztoplino, s kojo poškropiš škodljive zalege z enakim uspehom.

* * *

Kuščarice so kmetovalčeve dobrotnice, ker so jako požrešne, a hrana so jim škodljive žuželke, črvi, lišinke, gosenice, muhe, hrošci in polži. Naravoznanci priporočajo celó, naj se kuščarice kot pokončevalke škodljive gomazni vdomačijo v vrlih.

* * *

Kdaj je sadnim drevesom gnojiti? Razumna gnojitev drevesu vsak čas koristi, nikdar mu ne škoduje. Če hočemo, da drevo požene krepke mladike, pognojimo mu v dobi od jeseni do pomladi z gnojnico Maja in junija meseca gnoji, kdor hoče prisiliti obilen zarod. — Navadno pa pripuščajo kmetovalci, naj si drevo samo nasrka hrane, kolikor more, dokler ne osiromaši zemlja in se ne poseče onemoglo drevo.

* * *

Zeleno krmo pokladaj živini s potrebno previdnostjo. 1. Ne napajaj živine nikdar hitro po tem, ko se je nažrla. — 2. Prehajaj od suhe na zeleno krmo in od zelene na suho *polagoma*; to je, če si pokladal do zdaj svoje živini samo suho krmo, začenjaj dajati jej po malem zelene klaje in potem od dne do dne več in kadar v pozni jeseni ponehava zelena klaja, privadi živino zopet *polagoma* na suho. — 3. Zeleno klajo nakosi vsak dan sproti in ne kopiči je, da se ne pokvari. — 4. Pokladaj krmo v malih množinah in v primernih prenehljajih. — 5. Naredi si zanesljiv proračun, koliko boš potreboval zelene klaje in ravnaj se po njem, da ne boš moral pretrgovati krmljenja sé zeleno pičo, kar bi ne ugajalo živini, pa tudi tvojemu gospodarstvu ne.

* * *

Pravo zlatanino spoznamo, če jo ribljemo ob navadno kresilo (kremen), dokler se pozlati kamen. Na to držimo prižgano žveplenko, na katerej je mnogo žvepla, prav pod pozlačenim mestom. Če zgine zlato s kresila, je znamenje, da stvar ni zlata.

* * *

Kako se mršavi konji kmalu popravijo? — Mršavi konji se popravijo po krepki krmi, ki pa mora biti previdno sestavljena, da ne nastane kaka ovira v prebavljanju. Poleg ovsca je bob najprimernejša zrnata krma, katerega se voznim konjem poklada, kadar imajo težko delo, polovica navadnega ovsenega deleža, in sicer zdrobljenega ter smešana z rezanico in z ovsom. Tudi majhen pridevek lanenega semena služi v ta namen prav dobro, ker se po njem konji debele in dobe lepo svetlo dlako.

* *
*

Tobakov izvleček, ki je izberno sredstvo proti kmetijskim in gozdarskim škodljivcem (merčesom), se dobi le od državne uprave. Neka pred kratkim izšla ministerska naredba ureja dobivanje tobakovega izvlečka za kmetijske namene ter določa kot oddajna mesta tobačne tvornice v Hajuburgu, v Ljubljani, v Zaku (Sacco) in v Budejevicah, oziroma prodajalnice, ktere v to pooblasti c. kr. finančno ministerstvo. Kdor hoče naročiti tobakovega izvlečka, izprositi si mora za to dovoljenje pri svojem političnem okrajnem oblastvu. Za naročitev dobi tiskane naročilne liste (Tabakextract-Fassungsschein) v tobačni tvornici ali pri svoji kmetijski družbi. Taka naročitev mora obsezati ime, stan in bivališče naročevalcevo, množino tobakovega izvlečka, ki jo hoče naročiti, in namen, za kaj namerava izvleček rabiti. Naročevalec izpolni in predloži 3 take naročilne, oziroma prejeme liste. Naročilni (prejemni) listi in dovoljenja so prosti koleka. Eden naročilni list dobi naročevalec nazaj od tvornice (oziroma prodajalnice), ktera naročitev izvrši, v dokaz, da je naročitev pravilno izvršena, drugega obdrži tvornica (prodajalnica), tretjega pa tvornica pošlje nadzorovalni finančni oblasti. Tobakov izvleček se oddaja v škatlah iz pločevine po 1·3 kg. za 1 gld., po 5 kg. za 3 gld., v sodčekih po 20 kg. pa po 12 gld.

Glavni odbor našega kmetijskega društva je sklenil v zadnji seji, da se ima naprositi vis. c. kr. finančno ministerstvo, naj dovoli, da se bo tobakov izvleček prodajal tudi v Gorici pri c. kr. glavni tobačni zalogi. To bi kmetovalcem zelo olajšalo dobivanje tega prekristnega sredstva za pokončevanje mrčesov.